

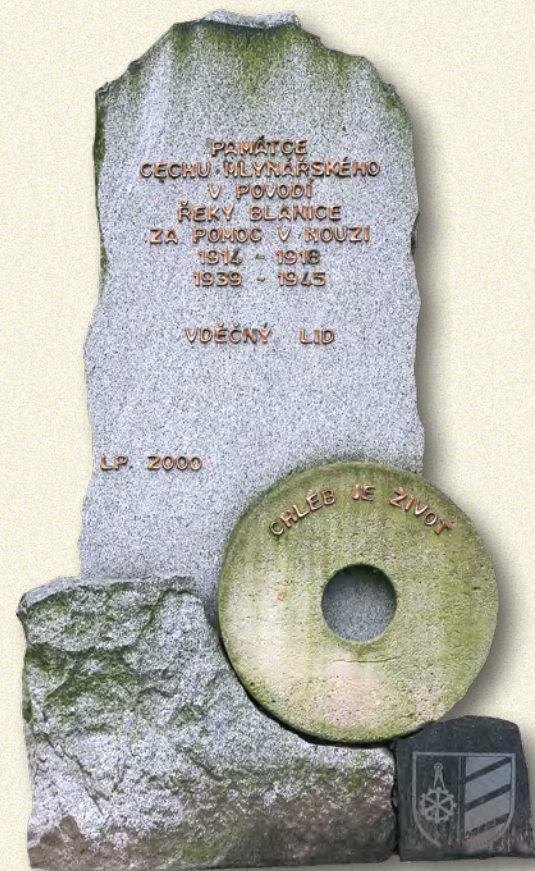
kompletní mlecí stroje. V roce 2009 zde bylo otevřeno „Muzeum mlynářského řemesla“ a vodní elektrárna.

9 Dubských (Bolisonův) mlýn, neobydlen, ve špatném stavu, není přístupný veřejnosti.

10 Kulhánků (Žahourů) mlýn, obydlen, nedávno opraven, není přístupný veřejnosti.

11 Koritů (Loucký) mlýn stojí u Radčic na pravém břehu náhonu řeky Blanice. V jeho blízkosti naleznete občerstvení v hospůdce stejného jména. Ve mlýně se doposud nachází původní mlecí stroje. K výrobě elektrické energie dříve používaná Francisova turbína byla v roce 2010 nahrazena turbínou Kaplanovou.

Při prohlídce mlýnů respektujte soukromí majitelů.

Památník mlynářům na Vodňansku odhalený v roce 2000 u mlýnského náhonu v blízkosti bývalého Řepišů (Žahourů) mlýna.

Z HISTORIE VODŇANSKÝCH MLÝNŮ

Hliněný mlýn (Mayerův)

již od středověku stojí na mlýnském náhonu při severozápadním okraji historického jádra města Vodňan. Označení údajně pochází od materiálu, z něhož byl vystavěn. Toto pojmenování přetrvalo půl tisíciletí (doloženo při převodu roku 1483). Majitelů se vystřídal celá řada. V 16. století byla u mlýna pila. Míval tři složení a kroupové stoupy.

Kamenný mlýn (Řepišů – Žahourů)

je nejstarším doloženým místním mlýnem. Název Kamenný, odvozený snad od stavebního materiálu, se nalézá už v nejstarších záznamech z 15. století. Mlýn býval opatřen dvěma nebo třemi složeními a stoupami. Roku 1802 ho zakoupil Tomáš Pimperle, jehož potomci přijali v polovině 19. století příjmení „Řepiš“.

Mostecký mlýn

obdržel v 18. století toto pojmenování podle své polohy u mostu přes řeku Blanici. Roku 1754 ho zakoupil Matěj Pimperle. Jeho potomci se v polovině 19. století nechali úředně přejmenovat na „Mostecké“.

Loucký mlýn (Koritů)

již od první poloviny 17. století byl nazývaný jako mlýn v lukách. Tento název se udržel do současnosti. Jinak vystřídal několik pojmenování podle majitelů, jejichž souvislá řada v zápisech do městských knih sahá až do roku 1480. V současné době mlýn již od roku 1876 náleží rodině Koritů. U mlýna byla původně dvě vodní kola na spodní vodu. Roku 1946 je nahradila Francisova turbína o výkonu 30 HP.

Část nosné konstrukce pro mlecí zařízení – mlýnská hranice z Kulhánků mlýna. (1802, městské muzeum Vodňany) ► ► ►

Poslední vodňanský sekerník Jan Beran zhotovil asi v roce 1929 funkční model mlýna pro muzeum ve Vodňanech. Později udělal také model k vystavení v pražské Stromovce. Modely se bohužel nedochovaly. Fotografie z archivu † Bedřicha Reichla, Vodňany

MLYNÁŘSKÉ PŘIKÁZÁNÍ

Ve mlýnech platilo tzv. mlynářské desatero, uznávané mlynáři, chasou a dodržované mleči. Mlýn od mlýna se nepatrně odlišovalo, ale základní přikázání zůstávala stejná.

1. Jedině u mne mlíti budeš.
2. Nevezmeš meliva, dokud nezaplatíš.
3. Pomni, abys měřičné dal a melné zaplatil.
4. Cti mlynáře a jeho chasu, aby se Ti dobře vedlo ve mlýně.
5. Nenecháš jíti mlýnské stroje naprázdno.
6. Zachováš ve mlýně ve všem a všude čistotu.
7. Nepokradeš a jen co Tvé vezmeš.
8. Nepromluvíš křivého svědectví proti mlynáři, že Ti špatně a málo semlel.
9. Nepožádáš od mlynáře více než semeleš.
10. Aniž požádáš, co se Ti rozprášilo.

Štěpán, L. – Křivanová, M.
Dílo a život mlynářů a sekerníků v Čechách.
Argo 2000.

Vydalo Městské muzeum a galerie – Infocentrum Vodňany v roce 2023.
Fotografie K. Burda a P. Hrdina. Technická realizace PTS, spol. s r. o. Vodňany.
INFOCENTRUM Vodňany, www.infocentrumvodnany.cz, telefon 383 384 934.
Aktualizovaný 2. dotisk 1. vydání.

PUTOVÁNÍ ZA VODŇANSKÝMI MLÝNY (mlynářství na Vodňansku)

Mlynářství se již od středověku řadí k tradičním řemeslům provozovaným na Vodňansku. K městu Vodňanům náležela téměř celá desítka mlýnů. Mlynářský cech byl tady založen roku 1650. Zrušený cech nahradilo v roce 1907 mlynářské společenstvo. Mlynáři v tomto období sami kupovali obilí a své mleté výrobky prodávali. Ve 30. letech 20. století neunesla řada mlýnů tlak konkurenčního prostředí. Změna společenských a hospodářských podmínek ve 40. letech 20. století přinesla nejen zánik malých mlýnů, ale i jejich nové využití především jako hospodářské budovy. Na počátku 21. století se staly některé mlýny vyhledávanými objekty pro rekreaci, vzdělávací střediska i zdravotnická zařízení.

Řepišů (Žahourů) mlýn na historické fotografii.

SOUČASNOST VODŇANSKÝCH MLÝŇŮ

Půvabná řeka Blanice vodňanská – malý ráj sportovních rybářů, se v historických pramenech zmiňuje již v 11. století. Její vody člověk spoutával v průběhu několika staletí – řízen přírodními podmínkami vybudoval rybníční soustavu a síť slepých ramen a mlýnských náhonů. Z důvodu častých povodní byla řeka ve dvacátých až třicátých letech 20. století zregulována a v předvečer 2. světové války přehrazena Husineckou přehradou. Její staré koryto se zachovalo často jen místně v blízkosti mlýnů, vystavěných na vodních náhonech.

1 Zelenků (Karásků) je prvním z mlýnů, ležících na vodním náhonu za vitickým jezem. Na Strakonicku patřil mezi první mlýny, používající moderní mletí na válcové stolici. Ve mlýně se nachází opravená malá elektrárna s původní Francisoitou turbínou, která je v provozu. Mlýn dříve sloužil turistům coby penzion „Karas“. Nyní je zde budováno sociální zařízení.

2 Denků (Forků) mlýn stojí poblíž Vodňan u silnice na Krašlovce na mlýnském náhonu řeky Blanice. Kašnová Francisova turbína je v provozu od roku 1983.

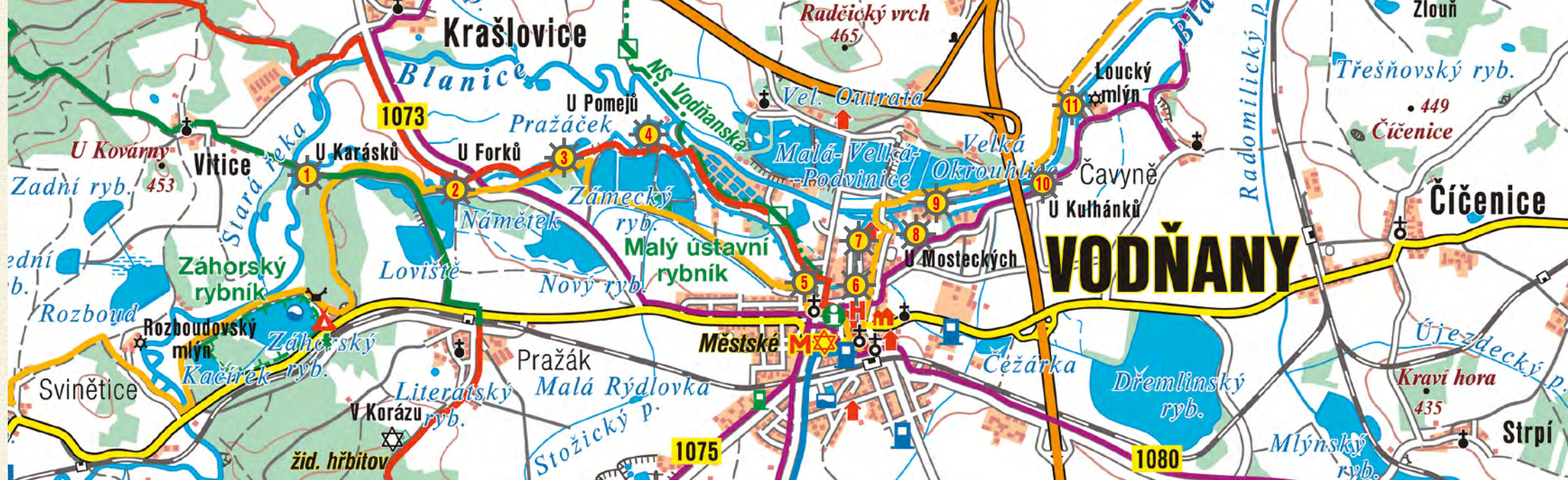
3 Kohoutů (Martinců) mlýn byl přestavěn kolem roku 1940 do podoby mlýna továrního typu s několika poschodími. V současné době je bez mlýnského vybavení.

4 Pomejů mlýn se nachází na mlýnském náhonu řeky Blanice nedaleko Vodňan v těsném sousedství několika rybníků s výhledem na skočický Hrad. Jeho majitel Josef Pomej byl za mletí nepřihlášeného obilí vězněn a zemřel v roce 1945 v koncentračním táboře Waiingen. Od roku 1946 se k výrobě elektrické energie pro potřeby mlýna používá kašnová Francisova turbína.

Mlýnský znak používaný ve 20. století.

5 Mayerů, tzv. Hliněný mlýn již od středověku stojí na mlýnském náhonu při severozápadním okraji historického jádra města Vodňan. Mlynář Karel Mayer byl během 2. světové války dvakrát vězněn za pomoc. V mlýně jsou instalovány dvě Francisovy turbíny, z nichž jedna je využívána k výrobě elektrické energie.

6 Řepišů (Žahourů), tzv. Kamenný mlýn se nachází těsně za městskými hradbami, dnes již skoro v centru města. Mlynářské zařízení bylo v minulosti vystěhováno a budova sloužila coby sklad a sušárna léčivých bylin. Turbína ani mlýnské kolo zde nejsou osazeny. Tradiční ozdobou jsou sluneční hodiny na jižní straně budovy. V blízkosti mlýna byl Městem Vodňany za podpory potomků bývalých mlynářů v roce 2000 zbudován pomník „Památce cechu mlynářského v povodí řeky Blanice za pomoc v nouzi“ během obou světových válek.

7 Broků (Wölflů) mlýn byl v letech 2012 – 2013 rekonstruován Fakultou rybářství a ochrany vod JU

4

pro Mezinárodní environmentální vzdělávací, poradenské a informační středisko (MEVPIS). K dispozici jsou zde konferenční prostory s ubytováním. V roce

6

2003 byla odhalena pamětní deska k uctění majitele mlýna Arnošta Broka a jeho rodiny, obětí holokaustu za 2. světové války. V blízkosti se nachází naučná a pohybová stezka pro děti „Cesta úhoře“.

8 Mosteckých rodinný mlýn se nachází na břehu náhonu řeky Blanice, u jezu U Mosteckých, kde je příjemné koupání. Pojmenování mlýna i jeho majitelů se od 18. století odvozuje podle blízké polohy u mostu. Ve mlýně se nachází

3